

LES RELACIONS INTERNACIONALS DE LA INDÚSTRIA TÈXTIL LLANERA DURANT LA POSTGUERRA

JORDI CALVET

La finalitat d'aquest article¹ és analitzar les relacions internacionals de la indústria tèxtil llanera espanyola en el marc dels organismes internacionals creats al respecte: les Conferències Llaneres Internacionals i, a partir de la seva constitució l'any 1929, la Federació Llanera Internacional. Posarem de relleu el fet excepcional que en uns anys del més intens aïllament polític, econòmic i social del règim espanyol respecte de la política internacional, com foren els anys que seguiren l'acabament de la Segona Guerra Mundial, la indústria llanera no només va continuar assistint als organismes internacionals sinó que àdhuc va celebrar a Barcelona, l'any 1951, la XXI Conferència Llanera Internacional.

Però per copsar el tema en tota la complexitat, l'hem d'anar esgranant en els diferents apartats. Tractarem, de primer, de la difícil situació internacional del règim del general Franco després de la Segona Guerra Mundial, com també dels problemes més importants de la indústria llanera durant aquests anys. Després s'analitzarà l'origen i la constitució de la Federació Llanera Internacional i finalment s'estudiaran les relacions internacionals de la indústria tèxtil llanera espanyola, i es tractarà especialment de la Conferència Llanera

Internacional, celebrada a Barcelona l'any 1951, i d'algunes de les dificultats que comportava aquesta relació.

Aquest article pretén mostrar, doncs, un aspecte de la indústria tèxtil llanera fins ara força desconegut i que, creiem, mereix tota l'atenció en uns anys, com són els que actualment vivim, que la construcció europea és un fet i les relacions internacionals han esdevingut una obligació.

ESPANYA EN EL CONTEXT INTERNACIONAL

Pocs mesos després d'acabar-se la Guerra Civil espanyola (abril de 1939) va iniciar-se la Segona Guerra Mundial (setembre de 1939). Aquesta darrera va originar que el foment de les relacions econòmiques i comercials del règim franquista amb els països de l'Eix, especialment amb Alemanya i Itàlia iniciades durant la Guerra Espanyola, es veiessin limitades, de primer, i estroncades finalment.

En aquest sentit, cal remarcar que el suport militar, polític i econòmic del govern espanyol durant la Guerra Mundial va ser per a aquests països de l'Eix, i que només la supervivència econòmica d'un país que necessitava carburants i queviures,

¹ Aquest article és un capítol de la tesi doctoral de l'autor sobre *La indústria tèxtil llanera a l'Estat espanyol durant la*

postguerra (1939-1959), llegida el mes de febrer de 1990 a la UAB.

com ara blat, per a poder subsistir va limitar aquestes relacions. No crec que calgui insistir en un tema tan conegut.² En canvi —i encara que aquest no sigui el tema de què aquí tractem— sí que caldria posar més èmfasi en les relacions comercials amb aquests països, les quals intentaven canviar sovint el sentit de molts fluxos econòmics tradicionals. L'edició i la difusió de revistes com ara la *Melliand Textilberichte*, originària de Heidelberg (Alemanya) i sots-titulada: *Revista científico-técnica especial para la Industria del algodón, lino, ramio, cáñamo, yute, lana, seda, seda artificial y lana de celulosa* és un fet prou significatiu de l'intent d'adequar les relacions comercials a la situació política.

Al fracàs econòmic dels anys de la Segona Guerra Mundial, en què les perspectives d'una important exportació —a diferència dels anys de la Primera Guerra— s'esvaïren ràpidament a causa de l'opció política que havia pres el règim, cal afegir-hi l'esdeveniment després de 1945, quan el suport que el règim va tenir durant la Guerra Espanyola i l'ajut que va donar durant la Guerra Mundial als països de l'Eix, el va haver de pagar amb la condemna internacional i l'aïllament polític, econòmic i social. Recordem només com a factors d'aquest rebuig internacional el suport que el règim del General Franco havia donat als països de l'Eix com ara el suport militar que representà l'enviament a Rússia de la División Azul, el suport estratègic que oferia la infraestructura portuària i la informació de moviments de vaixells dels països aliats o les vendes de matèria primera per a la guerra a Alemanya (especialment wolfram) i de productes manufacturats (entre ells, productes tèxtils).

Després de 1945, acabada la Segona Guerra Mundial, es va anar constituint a poc a poc el que seria el marc institucional europeu i mundial de la postguerra. De les conferències de Ialta i Postdam (1945), n'emergí el nou mapa d'una Europa dividida en dos blocs, ben aviat enfrontats. A la Conferència de San Francisco de les Nacions Unides es consolidà l'ONU (1945). I mentre s'anaven celebrant les conferències per decidir aquest marc

(acords monetaris i financers a Bretton Woods, l'any 1944, amb la creació del FMI i del BIRD) i es creaven els organismes de col·laboració econòmica (OECE, 1948) i es prenen acords sobre les tarifes duaneres i de comerç (GATT, 1947), es posaren en marxa els mecanismes per reactivar la desfeta economia europea (ERP o Pla Marshall, 1947). Fou en aquest context que l'ONU decidí recomanar la retirada d'ambaixadors d'Espanya (13 de desembre de 1946) i que França tancà les fronteres amb Espanya (1946).

Fou l'etapa d'aïllament internacional més intens del franquisme, que començà a canviar quan la Guerra Freda va créixer en intensitat amb la Guerra de Corea (1950-1953) com a fita més important. De la mà dels pactes militars amb els Estats Units —Pacte de Seguretat Mútua l'any 1951 i tractats de 1953—, el règim espanyol va començar a participar en els organismes internacionals: el novembre de 1950 l'ONU va derogar la resolució de 1946 que aconsellava la retirada d'ambaixadors de Madrid i l'Estat Espanyol va començar a entrar en alguns organismes internacionals: la FAO (1950), l'OMS (1951), la UNESCO (1952), i finalment la mateixa ONU el desembre de 1955. Tanmateix, no serà fins l'any 1958, després de la constitució del nou govern espanyol l'any anterior, que el règim iniciarà contactes amb els organismes financers internacionals i enviarà aquest any la primera delegació a la reunió del FMI i del BIRD.

També l'església catòlica jugà un paper important en aquest restabliment de relacions. El maig de 1953 se celebrà a Barcelona el XXXV Congrés Eucarístic Internacional i l'agost del mateix any se signà el Concordat amb la Santa Seu.

I tanmateix, tot i que els vents de la Guerra Freda jugaven a favor de l'oblit dels orígens i dels alineaments del règim del General Franco durant la Guerra Mundial, el manteniment per part d'aquest de la intervenció en l'àmbit econòmic, d'un sistema dictatorial en l'àmbit polític i d'una ideologia que rebutjava el liberalisme i la democràcia, es contradeïa amb la filosofia de la integració

² Esmentem només com a bibliografia els llibres «clàssics» de: J. Clavera i altres (1970), J. Sardà i altres (1970), A.

Viñas (1984), M.J. González (1979) i J. Fontana (1986). Cal destacar la important aportació de Jordi Nadal i altres (1987).

FOTOGRAFIA 1. XVII Conferència Llanera Internacional a Amsterdam, 1948. (GFS).

europea, camí en el qual els països europeus avançaven lentament però decidida, com posà de relleu la signatura del tractat de Roma (1957) on es constituí la CEE.

En obrir-se tímidament, els anys cinquanta, el règim cap a l'exterior, existia a dintre de l'estat espanyol un equilibri inestable entre els qui proposaven avançar lentament cap aquell camí liberal i europeu i els qui, havent-se cregut el discurs de la decadència de les democràcies, aspiraven a tornar a les primeres essències del règim. Aquest equilibri inestable perdurà durant tota la dècada i quedà palès en els canvis constants de la política econòmica que es va seguir durant aquells anys. Vegem com a exemple el cas del sector llaner.

Els anys de després de la Guerra de 1936-1939 foren d'intensa activitat fabril per proveir un mercat espanyol que havia esgotat les existències durant la Guerra, en un marc econòmic d'isolament exterior —amb tot el que comportava la impossi-

bilitat d'adquisició de llanes—, d'inflació i amb una política econòmica que fomentà l'existència del mercat negre i les restriccions elèctriques. Pel que fa a aquesta política econòmica, el bienni 1939-1940 marcà l'inici de la intervenció de l'Estat en la producció i la comercialització de tot el cicle llaner, des de la recollida de llanes fins a la venda de teixits. Es crearen llavors els organismes que realitzaren durant els anys següents aquestes funcions interventores: *Fiscalía de Tasas, Comisaría General de Abastecimientos y Transportes, Sindicato Nacional Textil*,... El lliure mercat —ja força limitat en la situació de Guerra de 1936 a 1939— quedà aleshores definitivament esquarterat, i prengué volada el mercat oficial i el mercat negre, l'opacitat del qual permeté i afavorí totes les especulacions hagudes sobre productes, permisos, llicències d'importacions i d'exportacions, etc.

Les relacions tradicionals entre la ramaderia i la indústria van quedar alterades, com també les

relacions entre els compradors de llana, els filadors, els teixidors i els comerciants. Sovint els preus oficials perjudicaven tot un sector i eren d'impossible compliment. L'any 1944, després del canvi de sentit de la Segona Guerra Mundial i donada l'alteració econòmica i les pressions ramaderes, el govern concedí llibertat de preus a les llanes mentre continuaven taxats els preus dels teixits.

L'any 1947 es restablí de nou la intervenció sobre les llanes, fet que va afavorir la crisi de 1948, la primera crisi seriosa de la indústria llanera, que acabà aquella activitat fabril i d'eufòria llanera de la postguerra. Aquesta crisi fou originada per la no arribada de llanes a la indústria —ni pels camins del mercat negre—, per la intensitat de les restriccions elèctriques i per la disminució del mercat intern a causa de les penúries de la generalitat de la població.

De 1950 a 1952, i acusant el «boom» de la Guerra de Corea, la indústria experimentà una nova eufòria de treball que continuà fins al final de la dècada dels cinquanta. Pel que fa a la política econòmica, el maig de 1950, una ordre publicada al BOE va donar llibertat a tot el règim llaner: llanes, fil i teixit, però en apujar-se els preus dels teixits vingué una altra vegada la intervenció, l'any 1951.

Nova intervenció i nova crisi a la indústria llanera, que ocasionà sovintejades interrupcions en el cicle llaner, fins que l'any 1952 es donà progressiva llibertat a tot el cicle industrial. No cal dir que continuaren les limitacions del comerç amb l'estranger per a l'adquisició de llanes o per a la compra de maquinària, a més de les dificultats de les vendes a causa del canvi monetari existent i de la intensa burocràcia.

Tretze anys d'intervencionisme se saldaven amb el més rotund fracàs. Nogensmenys, però, l'abandonament de l'intervencionisme per part del règim va ser lent, vacil·lant i a contracor, ja que el defensaven totes les institucions intervencionistes que s'havien creat. Només les pressions d'entitats i d'organismes econòmics i patronals pogueren, a partir dels cinquanta, i palès el fracàs rotund d'aquest intervencionisme, modificar parcialment la situació econòmica i aconseguir-la progressivament cap al liberalisme. No tractarem en aquest

article de com aquelles persones més lúcides, generalment empresaris que tenien el contacte diari amb l'economia i que observaven com la realitat s'imposava per damunt de les conviccions, hagueren d'emprar diferents viaranyes per a fer prevaler, davant de l'opinió contrària i davant del pes dels organismes oficials, els criteris de l'economia liberal.

Tanmateix, aquest debat entre una economia dirigida i una economia de mercat poques vegades es va plantejar com un debat obert, sinó que es plantejava com a demandes concretes de les entitats empresarials per acabar les estrangulacions que ofegaven la indústria. En el fons, era un pols viscut entre la necessitat dels empresaris de liquidar els colls d'ampolla que limitaven el funcionament econòmic i d'alguns militars i alts funcionaris que defensaven interessos creats des de les institucions oficials.

En aquest *impasse*, en aquest camí vacil·lant de desmantellament de l'intervencionisme, les poques relacions internacionals que es tenien hi jugaren un paper determinant. I la indústria llanera hi féu la seva aportació. Una aportació vital pel contingut i pel moment en què es va fer, i que va ser fruit d'una llarga trajectòria que descriurem tot seguit.

L'ORIGEN DE LA FEDERACIÓ LLANERA INTERNACIONAL. LES CONFERÈNCIES LLANERES

Tot i que, l'any 1889, la Cambra Oficial de Comerç i Indústria de Bradford va difondre una Acta Arbitral sobre un desacord entre llaners de diferents països i recomanà la cooperació llanera internacional, no fou fins el segle XX que aquesta cooperació va prendre forma. L'origen fou l'any 1921, quan la Cambra Oficial de Comerç i Indústria de Roubaix-Tourcoing recomanà als llaners anglesos i francesos de resoldre per la via arbitral les dissidències comercials que sorgien entre països en el comerç llaner. A conseqüència d'això, el 28 de setembre de 1924 s'arribà a un protocol d'arbitratge llaner entre Gran Bretanya i França, a Roubaix, i van acordar de trobar-se almenys una vegada l'any per seguir l'acord i tractar els problemes tècnics i econòmics comuns.

FOTOGRAFIA 2. XX Conferència Llanera Internacional a Barcelona, 21-26 de maig de 1951. A la mesa presidencial, d'esquerra a dreta, Josep Rigol Casanovas, Miquel Vives-Jenny, Maurice Dubrulle, el Baró de Quadras, Pere Gual Villalbí (GFS).

L'animador d'aquestes trobades va ser Maurice Dubrulle (1878-1964) de la important casa llanera francesa «Mathon et Dubrulle», de Roubaix.

L'any 1925 se signà a Veviers un acord franco-anglès, que esdevingué una convenció triangular amb Bèlgica, i s'iniciaren gestions amb Alemanya.

La primera Conferència Llanera Internacional es considera que fou la celebrada a Berlín, l'any 1925, en què Alemanya s'adherí també a l'arbitratge, a més de França, Gran Bretanya i Bèlgica. Maurice Dubrulle, en una conferència donada a la «Bradford Textile Society», l'any 1926, sobre el tema de la cooperació internacional en matèria llanera proposà la creació d'una federació llanera internacional, proposta que va esdevenir realitat l'any 1928.

Aquesta primera Conferència adoptà resolucions que propugnaven l'increment del bestiar oví de llanes fines, la prescripció de determinades

qualitats de llanes en la fabricació i l'impediment del marcatge dels ramats amb productes perjudicials per a les fibres.

La II Conferència Llanera Internacional va tenir lloc a Torí, el novembre de 1926. Hi assistiren Anglaterra, França, Bèlgica, Alemanya i Itàlia. Tractà dels problemes de la llibertat de comerç llaner, de les deficiències en les llanes fines, l'emballatge de llanes, el pagament dels fils, com també la formació d'estadístiques llaneres, entre altres temes.

Com a prolongació d'aquesta conferència es va realitzar una trobada especial a París, el maig de 1927, per tractar especialment de temes referits al condicionament de llanes. En aquesta sessió, en què actuà de president Eugène Mathon, hi assistí per primera vegada una representació espanyola. Allí es va preparar la unificació de les taxes de «reprise» en el condicionament de llanes, acord que s'adoptà a la Conferència de Budapest (1933).

La III Conferència se celebrà a Reichenberg (Txecoslovàquia), l'octubre de 1927, amb l'assistència de Gran Bretanya, França, Alemanya, Bèlgica, Itàlia i Txecoslovàquia, i cal destacar el projecte de classificació estadística i nomenclatures duaneres, preparat per la Societat de Nacions.

LA CONSTITUCIÓ DE LA FEDERACIÓ LLANERA INTERNACIONAL

La IV Conferència es va celebrar a París, el novembre de 1928. Allí, Maurice Dubrulle, en nom de la delegació francesa, va proposar de constituir la Federació Llanera Internacional.

La V Conferència se celebrà a Bradford, el novembre de 1929, i alguns països nous hi enviaren delegacions, entre ells hi havia Hongria, Polònia i Espanya. En aquesta Conferència es decidí la creació de la Federació Llanera Internacional amb seu a Londres, el primer president de la qual va ser el mateix Maurice Dubrulle.

Les finalitats de la Federació Llanera Internacional eren, entre d'altres, d'assegurar una relació permanent entre organitzacions llaneres, estudiar i promoure la solució de qüestions econòmiques i comercials llaneres, reglamentar els litigis comercials mitjançant arbitratges internacionals i centralitzar i difondre estadístiques.

Dins de les indústries tèxtils va ser un organisme internacional constituït després del del cotó —que tenia la «International Federation of Master Cotton Spinners and Manufacturers Associations» (1904)— i del de la seda —que tenia la «Federation Internationale de la Soie» (1927)—. Els següeren el del raïó i les fibres artificials com també el del lli i del cànem. Cal dir que la indústria llanera nord-americana tenia ja constituït l'any 1926 un Comitè Nacional de la Llana amb seu a Boston (Massachusetts) i no es va integrar a la Federació Llanera encara que envià representants a algunes conferències.

La VI Conferència se celebrà a Lieja-Verviers (Bèlgica), el setembre de 1930, i s'aprovaren allí els estatuts de l'IWS (International Wool Secretariat), organisme que representava els ramaders i era controlat per un consell d'administració format per

Austràlia, Nova Zelanda i Àfrica del Sud. La finalitat de l'IWS era fomentar l'ús i la utilitat de la llana mitjançant la publicitat, i defensar els interessos dels ramaders —sobretot el preu de les llanes— davant la pressió de la indústria.

L'any 1963, l'IWS tenia 15 sucursals a tot el món, i la d'Espanya va ser creada a començament dels 60.

Les conferències continuaren fins a arribar a l'esclat de la Segona Guerra Mundial: la VII Conferència se celebrà a Basilea l'any 1931; la VIII Conferència se celebrà a Amsterdam l'any 1932; la IX Conferència se celebrà a Budapest l'any 1933 —on s'aprovà el reglament internacional del mètode de condicionament de la llana—; la X Conferència se celebrà a Roma l'any 1934; la XI se celebrà a Berlín l'any 1935; la XII a Varsòvia (1936); la XIII a París (1937); la XIV a Londres (1938); i la XV a Brussel·les (1939), amb l'assistència, en aquesta darrera, d'11 països, que foren: Bèlgica, Txecoslovàquia, Estònia, França, Holanda, Alemanya, Hongria, Itàlia, Polònia, Gran Bretanya i Àustria. No cal dir que la representació espanyola no va assistir a aquestes darreres Conferències per la situació de guerra del nostre país.

La Segona Guerra Mundial va alterar força coses en les Conferències, ja que va modificar-ne el marc general i per tant el contingut dels temes tractats i, parcialment, l'assistència d'alguns països. Pel que fa al marc econòmic, s'havia passat d'una escadussera intervenció duanera o d'una certa planificació general cap als anys trenta, a una època de grans controls estatals, amb greus problemes monetaris i inflacionistes, i a l'empobriement general de la població a causa de la Guerra que feia inaccessible per a la majoria de consumidors europeus el luxe de l'estam o de la sastreria a mida. Pel que fa als països assistents, durant la Guerra Freda deixaren d'assistir-hi gradualment els països de l'Est i hi entraren països d'altres continents que ampliaren el marc europeu, com ara l'Argentina (1947), el Japó (1953), Àfrica del Sud (1954) i Mèxic (1956).

Cal esmentar que la Federació Llanera Internacional va ser la primera organització internacional a reprendre els contactes després de la Guerra Mundial, segurament perquè, tanmateix, les Con-

FOTOGRAFIA 3. XX Conferència Llanera Internacional a Barcelona, 21-26 de maig de 1951. Aspecte dels assistents. (GFS).

ferències tenien sempre un ambient de trobada familiar que no es trencà a causa de la Guerra: els delegats de diferents països es coneixien sovint pels tractes comercials que tenien i, fins i tot, el transport de maquinària llanera francesa cap a Alemanya durant la guerra, per encàrrec de Hitler, el va fer N.H. Schilling —que més tard va ser president de la Federació Llanera Internacional, de 1963 a 1966— «amb molt de tacte i sense perdre amistats que després de la guerra continuaren».³

La XVI Conferència se celebrà a París l'any 1947 i hi foren admesos l'Argentina i Portugal.⁴ La XVII Conferència se celebrà a Amsterdam (1948).

³ Entrevistes a Miquel Vives-Jenny Planas. Barcelona, maig-juny 1987.

⁴ Vegeu *XVI Conférence Lanière Internationale*. París, juny 1947. Pot consultar-se també sobre els organismes internacionals llaners, a més de les memòries corresponents, R. Dodi (1975) i la revista *Laniera*, n. 4, abril 1973. D'articles de difusió sobre la Federació Llanera Internacional i les seves fi-

La XVIII a Florència (1949) —on s'admeté l'Uruguai— i la XIX a Estocolm (1950).

La XX Conferència, celebrada a Barcelona l'any 1951, fou presidida per la representació espanyola i esdevingué un dels primers actes internacionals del règim franquista. Fou a Barcelona on dimitiren els països que havien quedat a l'altre costat del teló d'acer, Txecoslovàquia i Polònia. Alguns delegats recorden com el representant polonès s'abraçava plorant a tots els delegats dient-los que mai més no tornaria.⁵ En aquesta Conferència també hi fou admesa Finlàndia.

nalitats n'existeixen a bastament. Esmentem *Apunte histórico de la Federación Lanera Internacional* a la *Crónica Informativa del Instituto Sallarés y Pla*, maig de 1951, i *La Federación Lanera Internacional* a la *Crónica Informativa del Instituto Sallarés y Pla*, juliol-octubre 1963.

⁵ Ídem, nota 3.

La XXI Conferència se celebrà a Londres l'any 1952 i hi entrà Noruega.

La XXII Conferència se celebrà a Lisboa-Estóril (1953) i hi fou admès el Japó. La XXIII a Brussel·les (1954) —i hi fou admesa l'Àfrica del

Sud—. La XXIV a Munic (1955). La XXV a Zuric (1956) on fou admès Mèxic. La XXVI se celebrà a Cannes —amb el tema «grandesa i decadència de l'economia de mercat»—, la XXVII a Viena (1958). La XXVIII a Copenhaguen (1959) i la XXIX a Venècia (1960).

Després de la XXIX Conferència a Venècia l'any 1960 i de la XXX a Holanda l'any següent —Conferència on s'aprovà un nou estatut de la Federació Llanera Internacional i es decidí instal·lar la seu a Bradford— una altra vegada la XXXII vingué a Espanya, aquest cop a Ciutat de Mallorca. Allí es donà a conèixer la sucursal espanyola de l'IWS (1963).

L'any 1963, els països representats a la Federació Llanera Internacional eren: Alemanya, Àfrica del Sud, Austràlia, Argentina, Àustria, Bèlgica, Espanya, Dinamarca, Finlàndia, França, Holanda, Anglaterra, Itàlia, Japó, Mèxic, Noruega, Portugal, Suècia, Suïssa i Uruguai.

No hi ha dubte, doncs, que s'havia recorregut un llarg camí en les relacions internacionals en poc més de trenta anys.

ESPANYA I LA FEDERACIÓ LLANERA INTERNACIONAL

Espanya va ingressar a la Federació Llanera Internacional l'any 1931 mitjançant el president del Foment del Treball Nacional, el vescomte Luís Bosch-Labrus. A més d'assistir a les Conferències, tenia representació als Comitès d'Arbitratge, d'Estadística i al mateix Comitè Tècnic. En aquests anys cal distingir la participació de Ramon Picart Felip, que fou també president del Gremi de Fabricants de Sabadell i, després de la Guerra, de l'Agrupació de Filadors d'Estam.

Amb la Guerra Civil espanyola la representació deixà d'assistir-hi i durant la Guerra Mundial,

lògicament, les trobades no se celebraren. Després d'aquesta, l'assistència d'una delegació espanyola a la reunió de la Federació Llanera Internacional va ser motivada per la convocatòria enviada al Sindicato Nacional Textil.

El Jefe Provincial del Sindicato Nacional Textil i propietari de l'empresa Balsach i Mogas, Josep Mogas i Fusellas, va interessar-se per la carta de convocatòria i va connectar amb Miquel Vives-Jenny Planas. Tots dos, juntament amb Josep Quadras Veiret i Fèlix Llonch Salas foren els representants espanyols que assistiren a la primera conferència de la postguerra, la XVI Conferència Llanera Internacional de París, celebrada el mes de juny de 1947.⁶ A les properes conferències, hi participaran també Josep Rigol Casanovas i Miquel Barella Sabatés.

Potser cal parlar, abans de continuar, de Miquel Vives-Jenny Planas, perquè va ser secretari i després president durant molts anys de les delegacions espanyoles i gràcies a ell es van reprendre els contactes. Miquel Vives-Jenny Planas, nascut a Sabadell i propietari de la important empresa llanera local «Jenny Turull S.A.», havia estudiat a Mulhouse (Alsàcia) durant l'adolescència. La coneixença i la facilitat per les llengües, les relacions familiars, les aptituds personals i, sobretot, una immensa capacitat de relació, el van fer la persona ideal per assistir i relacionar-se amb la Federació Llanera Internacional; durant anys presidí la delegació espanyola i, de 1966 a 1969, va ser president de la mateixa Federació. Membre de Junta del Gremi de Fabricants de Sabadell, també fou, de 1958 a 1963, president de la Cambra de Comerç i d'Indústria de la mateixa ciutat.

Quan l'ONU va decidir expulsar Espanya dels organismes internacionals, el president de la Federació Llanera Internacional, M. Dubrulle, mai no ho va comunicar oficialment a la delegació espanyola. I quan el 1951 —en plena Guerra de Corea— la Guerra Freda féu canviar els EEUU d'actitud i Espanya fou acceptada en alguns organismes internacionals, el president es felicità públicament de no haver fet efectiva l'expulsió.

⁶ v. *Apunte histórico de la Federación Internacional Llanera* a la *Crónica Informativa del Instituto Sallarés y Pla*, maig de

1951, p. 33.

Tractem ara una mica més aprofundidament de la XX Conferència Llanera Internacional celebrada a Barcelona el mes de maig de 1951. Van assistir-hi prop de tres-cents congressistes procedents de quinze països. Se celebrà a la seu del Foment del Treball Nacional i a l'Hotel Ritz de Barcelona. El president de la delegació espanyola era Josep de Quadras, baró de Quadras, vice-president de la Federació Llanera Internacional, i n'era secretari Santiago Udina, assessor del Gremi de Fabricants de Sabadell.⁷

El context en què se celebrà la Conferència era, pel que feia al vessant econòmic de l'Estat Espanyol, d'indecisió en la política econòmica i, dins d'aquesta, de la política llanera seguida pel govern —recordem l'existència encara de restriccions elèctriques, la falta d'importacions de matèria primera o la intervenció a tot el cicle llaner a final de maig de 1951, després de l'assaig de llibertat econòmica de l'any anterior com ja s'ha explicat—, i en el vessant polític, una posició incòmoda després de la vaga de tramvies de Barcelona durant el mes de març de 1951 i l'inici d'una obertura exterior amb la recerca d'aliances.⁸ D'altra banda, i simultàniament, el context internacional era, políticament, d'enfrontament entre els dos blocs amb la Guerra de Corea i, econòmicament, tot i que ens trobem a l'inici de l'expansió econòmica occidental que comportà aquella Guerra, les perspectives futures eren preocupants i concretament, en el sector llaner, existia un fort daltabaix per les oscil·lacions dels preus de les llanes, que varen tenir uns moviments com mai no s'havien esdevingut des del final de la Segona Guerra Mundial, a causa

dels anuncis de compres de llanes del govern nord-americà.

En aquest context, i acceptant l'oferiment del recentment nomenat governador civil de la província de Barcelona, Felipe Acedo Colunga, que va dir —entre altres coses— a l'acte d'inauguració que «podéis deliberar con absoluta libertad dentro de la paz que se disfruta en España»,⁹ a la Conferència es va tractar dels temes prèviament preparats a les comissions: a més dels aspectes tècnics, el tema de la necessitat de les quotes, dels contingents, de la integració europea de la indústria tèxtil i fins i tot es va presentar un projecte d'unió llanera internacional. No cal dir que la presència internacional donava una dimensió europea a aquests temes i que el marc de la Conferència permetia comparar situacions i problemes d'aquí amb altres de l'exterior.

Cal destacar, a més, la incorporació a la Delegació oficial espanyola de les representacions de totes les entitats llaneres estatals, és a dir: Gremi de Fabricants de Sabadell —constituïda en seu oficial de la delegació espanyola—, l'Institut Industrial de Terrassa, l'Agrupació de Filadors d'Estam, l'Agrupació Tèxtil-Llanera de Barcelona, l'Agrupación Nacional de Negociantes en Lana, l'Agrupación de Fabricantes de Béjar-Hervás, la Tèxtil Alcoiana, les Manufacturas Laneras de Rioja-Norte-Aragón i l'Agrupación Textil-Lanera Centro-Sur de Antequera (vegeu l'Annex). Totes aquestes entitats formaren part també de la delegació espanyola a la XXXII Conferència Llanera Internacional, celebrada a Ciutat de Mallorca l'any 1963, com hem dit.

⁷ Vegeu els comentaris diaris dels debats i de les activitats de la Conferència a «La Vanguardia», 17-V-51, p. 11; 22-V-51, p. 12; 23-V-51, p. 11; 24-V-51, p. 13; 26-V-51, p. 12 i 27-V-51, p. 15 i 16.

⁸ A l'article de «La Vanguardia» del dia 27-V-51 (p. 15) titulat *Terminó la XX Conferència Llanera Internacional* diu entre altres coses: (...). «Aparte, pues, de la efectiva labor llevada a cabo en las tareas de la Conferencia, contamos desde hoy en España con unos embajadores extraordinarios que han de transmitir en los medios financieros y comerciales de los países en que sus actividades se desarrollan cuanto han visto en nuestra nación, con un verismo que ha de hacer irrefutable sus afirmaciones frente a las falaces campañas que se promueven en el extranjero por los elementos interesados en que se niegue a España el pan y la sal pretendiendo convertirla en víctima propiciatoria para los apeti-

tos comunistas. Cuantos nos visitan se convierten en apóstoles de nuestra verdad. Pero la estancia de los conferenciantes laneros tiene una destacadísima importancia por el medio en que se desenvuelven en sus países y porque, como no hay mejor propagandista que el convencido, han de ser nuestros más firmes valedores: porque han visto la realidad no sólo con los ojos del turista sino también con los del técnico, con los del experto; han buscado información, han analizado los efectos y las causas y han llegado al pleno convencimiento de que la verdad española es única e incontrovertible. Sea hoy para ellos nuestro saludo de despedida el más sincero, cordial y emotivo, que si nuestro orgullo nos veda demostrar afectos —pues no faltaba más—, nuestra caballerosidad nos obliga siempre para con quienes libre y espontáneamente nos brindan los suyos sin regateos.»

⁹ «La Vanguardia», 26-V-1951, p. 12.

FOTOGRAFIA 4. XXVI Conferència Llanera Internacional a Cannes, 27-31 de maig de 1957. La delegació espanyola ocupa la vuitena taula. De dreta a esquerra, Miquel Vives-Jenny, Baró de Quadras, Miquel Barella, Manuel Corominas Vila, Joan Plans Comadran. (GFS).

No fou per casualitat que Sabadell esdevingué la seu de la Federació Llanera Internacional. De la participació de sabadellencs, gairebé des de l'inici de les Conferències Llaneres, a la més gran recep-

tivitat dels temes de relació internacional, passant pel fet de comptar amb actius i inquiets nuclis d'empresaris llaners,¹⁰ Sabadell s'anà guanyant a pols la preeminència d'aquests intercanvis.

¹⁰ Cal esmentar l'activitat i l'indret de formació i de debat que fou l'Institut Sallarés y Pla de Sabadell —creat sota els auspicis del Gremi de Fabricants i sense parangó a cap altre entitat llanera de l'estat— el butlletí informatiu de la qual, ti-

tulat *Crónica Informativa del Instituto Sallarés y Pla*, s'editava curosament i informava puntualment de les activitats internacionals.

Molts acords de la Federació Llanera Internacional, però, Espanya no podia signar-los i la representació espanyola havia de fer equilibris per salvar algunes situacions, com en el tema de la llibertat de comerç o en el projecte de la unió llanera internacional, com veurem tot seguit.

ALGUNS EXEMPLES DE LES DIFICULTATS DE LA DELEGACIÓ ESPANYOLA

Un bon exemple de les dificultats de la delegació espanyola, el trobem en tractar dels temes referents a la llibertat de comerç.

Després d'una reunió a Londres amb la finalitat de preparar la que seria la primera Conferència Llanera Internacional de la postguerra, i plantejada la necessitat de definir-se sobre la llibertat de comerç i en concret sobre la supressió de les tarifes duaneres, la comissió organitzadora va decidir de trametre una enquesta a les delegacions demanant l'opinió al respecte. El gener de 1947 la delegació espanyola va respondre amb la següent carta que traduïm del francès:

«Nosaltres som de l'opinió que la qüestió "Llibertat de comerç internacional" pot interpretar-se ara per ara de dues maneres:

a) Des del punt de vista de la supressió de qualsevol control pels organismes de l'Estat amb els sistemes de llicències, compres directes, restriccions monetàries i altres traves a la lliure circulació de mercaderies.

b) Des del punt de vista de la disminució o la supressió de les tarifes duaneres i d'alguns altres mitjans ordinaris de defensa de les produccions de cada país.

Respecte al punt a), aquesta delegació està disposada a signar qualsevol declaració que la propera Conferència Internacional pugui formular. Pensem que es tracta, naturalment, de formular un vot, és a dir, l'expressió d'un desig, però sense entrar en els detalls d'execució sobre el procediment de supressió de restriccions, ja que, en tot cas, això hauria de ser objecte d'un acord internacional entre els governs dels diferents països.

Respecte al punt b), la posició d'aquesta delegació és d'una extrema reserva, ja que no podem oblidar que la qüestió de la reducció de les tarifes duaneres i de la supressió de les traves en el comerç internacional havia estat ja una de les preocupacions fonamentals dels organismes econòmics de la Societat de Nacions i a pesar de les nombroses conferències celebrades, els estudis aprofundits i els esforços realitzats, no s'ha pogut arribar a cap resultat pràctic.

La delegació espanyola estima que seria un error de tornar a anar cap al mateix sentit; que existeix un mínim de defensa necessària a les economies nacionals de condició modesta i que pel cas espanyol aquesta defensa abasta tant la indústria transformadora com la cria dels ramats, la producció dels quals acaba de ser afectada per causes adverses. Potser seria millor que la qüestió de la tarifa duanera no fos mencionada de moment.

En resum, la delegació espanyola està disposada a adherir-se a la supressió dels actuals mètodes restrictius sobre el comerç internacional; però haurà de salvar la seva posició i votar contra tota resolució que tendeixi a la modificació de les tarifes duaneres en un sentit lliurecanvista».¹¹

La delegació espanyola, doncs, estava disposada a signar qualsevol declaració referent a la política monetària, llicències, contingents, dirigisme de l'Estat, etc. però no pas una modificació de les tarifes duaneres en sentit lliurecanvista pensant que la nostra indústria era modesta en relació a la d'altres països i que la ramaderia no admetria cap competència possible davant de la qualitat de les llanes estrangeres.

La declaració es va portar a la XVI Conferència Llanera Internacional celebrada a París l'any 1947 i es va aprovar amb l'abstenció de la delegació espanyola.

El mateix s'esdevingué amb el Projecte de la Unió Llanera Internacional. Aquest projecte que havia sorgit d'una resolució presentada al Congrés d'Estocolm per les nacions integrades al Pla Schuman, és a dir, França, Alemanya, Itàlia i Benelux,

¹¹ v. XVI Conférence Lanière Internationale. Troisième

Séance. Vendredi, 13 Juin 1947, p. 29.

es va presentar a la Conferència Llanera celebrada a Barcelona. Les delegacions d'Espanya i Portugal s'hagueren d'abstenir per raons polítiques; mostraren, tanmateix, la seva simpatia per aquell projecte.

CONCLUSIONS

La indústria llanera va ser un dels sectors primers a restablir les seves relacions internacionals després de la Guerra espanyola i la Guerra mundial. I no únicament a restablir aquestes relacions sinó a celebrar a Barcelona la Conferència Llanera Internacional l'any 1951, en un context d'aïllament econòmic, polític i social del règim espanyol. Després vingueren altres iniciatives com la «I Conferència Internacional de la Tècnica Tèxtil», celebrada a Barcelona —i amb actes tant a Sabadell com a Terrassa— l'any 1954, on participaren tècnics i entitats de 14 estats, i la reunió també a Barcelona de l'«International Cotton Committee» de la «International Federation of Cotton and Allied Textile Industries», també l'any 1954.

La lectura parcial que s'ha fet sovint de la celebració d'aquests esdeveniments internacionals és que ajudaren a consolidar el règim existent. Cal fer-ne també una altra lectura, i és que ajudaren a difondre idees i a debatre temes que d'altra manera no s'haurien realitzat i que, a la llarga, afavoriren l'acabament de l'intervencionisme estatal i facilitaren els canvis econòmics que es donaren al final de la dècada dels cinquanta amb el Pla d'Estabilització (1959).

En aquest sentit, doncs, el fet de participar en organismes internacionals llaners en una etapa d'aïllament polític i econòmic del règim, va mantenir en els empresaris la perspectiva de la integració i la cooperació europees, alhora que va facilitar l'adequació de la indústria llanera a les orientacions tècniques i comercials que es prenen internacionalment. Certament que això s'esdevingué

només en una minoria d'empresaris i que la majoria estaven reclosos a les seves indústries intentant superar els colls d'ampolla que patia la indústria, com ara la falta de llanes, les restriccions elèctriques o les actuacions interventores de l'Estat, però a la llarga aquella idea de la cooperació europea anà sedimentant.

I cal remarcar el fet que el manteniment continuat de relacions exteriors en una etapa com la dels anys quaranta i cinquanta exigia un pòsit al darrer. Aquest pòsit era, com hem vist, la tradició existent ja d'abans de les dues guerres —l'espanyola i la mundial— i, molt important, l'existència d'un marc on satisfer aquestes inquietuds com va ser el Gremi de Fabricants de Sabadell, entitat que, com hem dit, va esdevenir la seu espanyola de la Federació Llanera Internacional.

BIBLIOGRAFIA

- Joan CLAVERA i altres (1978)². *Capitalismo español: de la autarquía a la estabilización. 1939-1959*. Madrid, Edit. Cuadernos para el Diálogo.
- R. DODI (1975). *Cinquant'anni di cooperazione laniera internazionale*. Biella, ELSA.
- J. FONTANA (Ed.) (1986). *España bajo el franquismo*. Barcelona, Grijalbo.
- M. J. GONZÁLEZ (1979). *La economía política del franquismo. 1940-1970. Dirigismo, mercado y planificación*. Madrid, Tecnos.
- J. NADAL, A. CARRERAS, i C. SUDRIÀ (comp.) (1987). *La economía española en el siglo XX. Una perspectiva histórica*. Barcelona, Ariel, 1987.
- SARDA i altres (1970). *El Banco de España. Una historia económica*. Madrid, 1970.
- A. VIÑAS (1984). *Guerra, dinero, dictadura*. Barcelona, Crítica.

ANNEX 1. *Representació espanyola a la XX Conferència Internacional de la Llana de Barcelona (maig de 1951).*

Membre i institució	Membre i institució
José Ma. de Albert, Barón de Terrades, president del Fomento del Trabajo Nacional.	Pedro Gual Villalbí, Secretario General del Fomento del Trabajo Nacional.
José de Quadras Veiret, Barón de Quadras, vice-president de la FLI i president de la delegació espanyola.	José Gutiérrez Tapia, de Manufacturas Laneras de Rioja, Aragón y Norte.
José Ma. Fontana Tarrats, Jefe del SNT.	Fèlix Llonch Salas, del Gremi de Fabricants de Sabadell.
Joan Borràs Ponsà, president del Gremi de Fabricants de Sabadell.	José María Marcet Coll, del Gremi de Fabricants de Sabadell.
Juan Cortés Grau, president de la Agrupación Textil Lanera de Barcelona.	José Mogas Fusellas, del Gremi de Fabricants de Sabadell.
José García Barragán, president de l'Institut Industrial de Terrassa.	Juan Morral Roca, del Gremi de Fabricants de Sabadell.
José García Berdoy Carreras, president de l'Agrupación de Industriales del Centro-Sur, d'Antequera.	José Pascual Graneri, Jefe del Sindicato Provincial Textil.
Santiago Giralt Baixeras, President de l'Agrupación Nacional de Negociantes en Lanas.	José Rigol Casanovas, de l'Institut Industrial de Terrassa.
Miguel Payá Boronat, president de Textil Alcoyana, d'Alcoi.	Santiago Tarragó, Secretario Técnico del Sector Lana del SNT.
Ramon Picart Felip, president de l'Agrupación de Hiladores de Estambre.	Antonio Sala, conde de Egara, de l'Institut Industrial de Terrassa.
Santiago Quemada Mora, president de Manufacturas Laneras de Rioja.	Rafael Terol, de Textil Alcoyana d'Alcoi.
Victorino Vizoso Guijo, president de l'Agrupación de fabricantes de Bejar-Hervás.	Domingo Teixidó, del Gremi de Fabricants de Sabadell.
Ernesto Abelló Viver, del Gremi de Fabricants de Sabadell.	Santiago Udina Martorell, del Gremi de Fabricants de Sabadell.
Joaquim Amat Llopart, de l'Institut Industrial de Terrassa.	Alfonso Vallhonrat Catá, de l'Institut Industrial de Terrassa.
José Anter Miralda, de l'Agrupación de Negociantes en Lanas.	Luis Vancells Amat, de l'Institut Industrial de Terrassa.
José María Arañó Viñals, de l'Agrupación de Hiladores de Estambre de Barcelona.	Miquel Vives Jenny, de l'Agrupación de Hiladores de Estambre.
Agustín Badía Vivó, de l'Agrupación Textil Lanera de Barcelona.	Hi havia també una comissió tècnica formada per:
Miguel Barella Sabatés, del Gremi de Fabricants de Sabadell.	Alberto Arañó Pratmarsó, enginyer industrial.
José Cristófol Freixa, de l'Institut Industrial de Terrassa.	Daniel Blanxart, professor de l'Escola d'Enginyers Tècnics i director del Condicionament Terrassenc.
Enrique M. Fernández Torrella, de l'Institut Industrial de Terrassa.	Alberto Barella Moro, enginyer tèxtil.
Antonio Gómez Rodulfo, de l'Agrupación de Fabricantes de Béjar-Hervás.	Domingo Codina Fatjó, enginyer tèxtil i director del Condicionament de Sabadell.
	Carlos Luis de Cuenca, catedràtic de la Universitat del Instituto de Biología Animal.
	Joan Farell Domingo, enginyer tèxtil i
	Federico López Amo, professor.